

OFISI YA RAIS

TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI)

MTIHANI WA UTAMILIFU KIDATO CHA PILI 2024 KANDA YA NYANDA ZA JUU KUSINI

KISWAHILI

MWONGOZO WA USAHIHISHAJI

SEHEMU A

1.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
D	A	C	B	D	D	C	A	B	A

2.

I	II	III	IV	V
F	A	H	C	D

3. Mtahiniwa ataje faida za viungo vya mwili vilivyotajwa kwenye swali.

- Macho; kuopnesha hisia (uchungu kulia,hasira) husaidia hadhira kujua hisia za fanani.
- Mdomo; kuzungumza, husaidia kupata ujumbe kwa kusikia kutoka kwa fanani.
- Kichwa; kutunza kumbukumbu kwa kuonesha hadhira ishara kama kukubali au kukataa.
- Miguu; kutembea, kuruka husaidia husaidia fanani kutembea huku na kule na kuifanya hadhira yake kuwa kuwa hai muda huo.
- Mikono; kuonesha ishara husaidia fanani kusesitiza jambo au ujumbe kwa kutumia mikono.

4. a) i) mada ya mazungumzo

- muktadha
- uhusiano baina ya wahusika
- lengo la mazungumzo
- jinsi ya mazungumzo

b) i) demu; kubadili maana ya msingi

- kuzimikia; kubadili maana ya msingi
- disco; kufupisha maneno
- Ferouz ni twiga; kutumia sitiari
- mataputapu; mwigo wa sauti.

5. a) i. Kifo, mfu.

- msemo, usemi, usemaji
- kinywaji, mnywaji, unywaji
- mlo, chakula.
- pigo, kipigo, mpigaji.

b) Ha – ukanushi

- Tu – nafsi ya kwanza wingi/idadi
Ta – njeo au wakati ujao
Ye – urejeshi wa mtenda
Hu – hali ya mazoea

6. a) mtahiniwa njia za uhifadhi wa fasihi simulizi

- maandishi
- vinasa sauti
- makazi
- kompyuta

b) mtahiniwa ataje sifa bainifu zinazoitofautisha fasihi simulizi na fasihi andishi

- i. fanani
- ii. hadhira
- iii. uwanja maalumu wa kutendea
- iv. mabadiliko ya papo kwa papo
- v. hali ya utendaji

7. Mtahiniwa amnatakiwa ajibu maswali kutokana na utungo aliopewa.

- i) Ngonjera
- ii) FAIDA NA HASARA ZA UTANDAWAZI
- iii) Mbinu hizo ni; mazda, takriri, urari wa vina na mizani
- iv) Uhusiano uliopo ni wa mtu na dada yake
- v) Mtahiniwa azingatie taratibu za ufupisho

8. a)

- i) kuficha jambo kwa wasiohusika; rejesta inapotumiwa na watu wa kundi fulani huficha jambo linalozungumzwa, mfano ; kalete choo (lugha ya mdakatari), acha ungesa (lugha ya mtaani)
- ii) rejesta husaidia kukuza lugha; kutokana na matumizi ya rejesta lugha inayotumika inaweza kuunda msamiati wake. Mfano, mwanakondoo ameshinda (rejesta ya kanisani)
- iii) rejesta hutumika kama kitambulisho cha jamii yaani hutofautisha mitindo ya lugha miongoni mwa wazungumzaji. Mfano rejesta za wavuvi hutambulisha kuwa hao ni wavuvi ni tofauti na wanafunzi ambao nao wanatumia rejesta zao
- iv) rejesta hutumika kurahisisha mawasiliano; rejesta hupunguza muda wa kuwashughulikia watu au wateja wengi kwa wakati mmoja. Mfano chai moja, chipsi yai (rejesta za hotelini)
- v) rejesta hupamba lugha; rejesta huifanya lugha kuwa na mvuto kwa wasikilizaji. Mfano wali ng'ombe, wapi mkia nk.

b) i) kaka;

- ganda tupu la yai
- ugonjwa unaoshika na kula mikono
- ndugu wa kiume mliyazaliwa naye

ii) mgeni

- mtu ambaye siyo mwenyeji wa eneo hilo
- jina la ukoo.

9. Mtahiniwa anatakiwa ataje mambo ya kuzingatia wakati wa kuandika barua pepe.

- i) Anuani ya barua pepe ya mwandishi
- ii) Anuani ya barua pepe ya mwandikiwa
- iii) Mada ya barua pepe
- iv) Kiini cha barua pepe
- v) Utambulisho wa mwandishi wa barua pepe.

10. Mtahiniwa azingatie utaratibu wa uandishi wa barua rasmi.

- Anuani ya mwandishi
- Tarehe
- Anuani ya mwandikiwa
- Kumbukumbu namba
- Mwanzo wa barua
- Kichwa cha barua
- Utangulizi
- Kiini
- Mwisho wa barua
- Saini ya mwandishi
- Jina la mwandishi

- Cheo cha mwandishi.